

Aandacht!

We zijn omgeven door aandachtstrekkers. Aandacht is een schaars goed, en daardoor de moeite waard om voor te vechten. We zijn ons vaak niet zo bewust van het belang ervan. Het lijkt eenvoudig dat we onze zintuigen gebruiken om ergens naar te kijken en te genieten, te luisteren of te ruiken. Wanneer al deze prikkels onze hersenen direct zouden binnenkomen zou dat op zijn minst overweldigend zijn. Gelukkig beschikken we over een filter, onze aandacht, waarmee we selectief een deel van de prikkels kunnen doorlaten. Alles wat we leren moet via onze aandacht het geheugen binnenkomen. Bekend worden? Iets verkopen? Iets leren? Zorg dat je aandacht krijgt en zo lang vasthoudt, dat de boodschap in het geheugen blijft hangen. In de tijd van verkiezingen is het ook een strijd om aandacht die moet blijven hangen tot het stemhokje. Vaak met beloften dat het vanaf nu anders gaat in de politiek: minder bezig met aandachtstrekkery en aandacht in de media, maar in alle rust werken aan zorgvuldige wetgeving en aandacht voor burgers. We zullen zien waar het op uitdraait.

Bloemen zijn aandachtstrekkers. Kleur en geur maken ze onweerstaanbaar voor insecten. Vaak is ook de vorm belangrijk: bij sommige orchideeën lijken de bloemen op de bestuiver, om ze daarmee extra aantrekkelijk te maken. Nectar is de beloning die de bloem uitdeelt. Een beetje afwasmiddel en wijn zijn blijken aandacht ook prima te trekken als je fruitvliegjes in je huis kwijt wilt. Dat is een vorm van bedriegerij, omdat de fruitvlieg natuurlijk de illusie heeft dat ze eitjes kan leggen in een banaan. Aandachtstrekkery en bedrog: dat is waar het in onze (digitale) wereld ook vaak om draait. Er is een hele industrie bezig met het vangen van aandacht: televisie, kranten, sociale media, internet en het uitdelen van schijnbeloningen. Nu het meest via de computer, die in klein formaat als smartphone ons hele leven beheerst. Ook het leven van veel jongeren, die uiterst gevoelig zijn voor interessante prikkels, maar nog weinig controle over hun aandacht hebben. Het klaslokaal is een strijdtoneel. Er wordt gevochten om het schaarse goed van aandacht. Onderwijs is bedoeld om de hersenen van onze leerlingen te bereiken. En de toegangspoort is hun aandacht. En die aandacht moet een leerling zelf sturen. Deels

gebeurt dat bewust. Je kunt er voor kiezen om ergens naar te kijken of te luisteren. Uit alle geluiden kun je een stem of het geluid van de vogel filteren en achtergrondgeluiden onderdrukken. Veel vaker wordt aandacht onbewust gestuurd. Onze hersenen houden onbewust die stroom prikkels in de gaten. Wanneer er iets plezierigs langs komt, of juist iets gevaarlijks, dan grijpt de onbewuste aandacht direct in, met afleiding tot gevolg. Een smartphone onder handbereik, diep in de tas of een telefoontas: het is een aandachtstrekker van formaat. Leerlingen zelf de keuze laten of ze hem gebruiken of niet: het blijkt een illusie. De aandacht in de klas wordt er door weggezogen. Goed dat we niet het gevecht meer aan gaan, maar de aandachtstrekker het klaslokaal uit zetten. Hoewel het een advies is, lijkt het er op dat veel scholen het advies graag opvolgen, uiteraard met de nodige protesten. In het belang van de aandacht van leerlingen. Hopelijk gaan we dat terugzien in de leerresultaten.

Jan Jaap Wietsma
Voorzitter NVON
Reacties naar: j.j.wietsma@nvon.nl